

PERSPECTIVA

Retòriques i resistències d'un conflicte: la lliçó de Gamonal

Giuseppe Aricó
i José Mansilla

Antropòlegs
@OACU UB

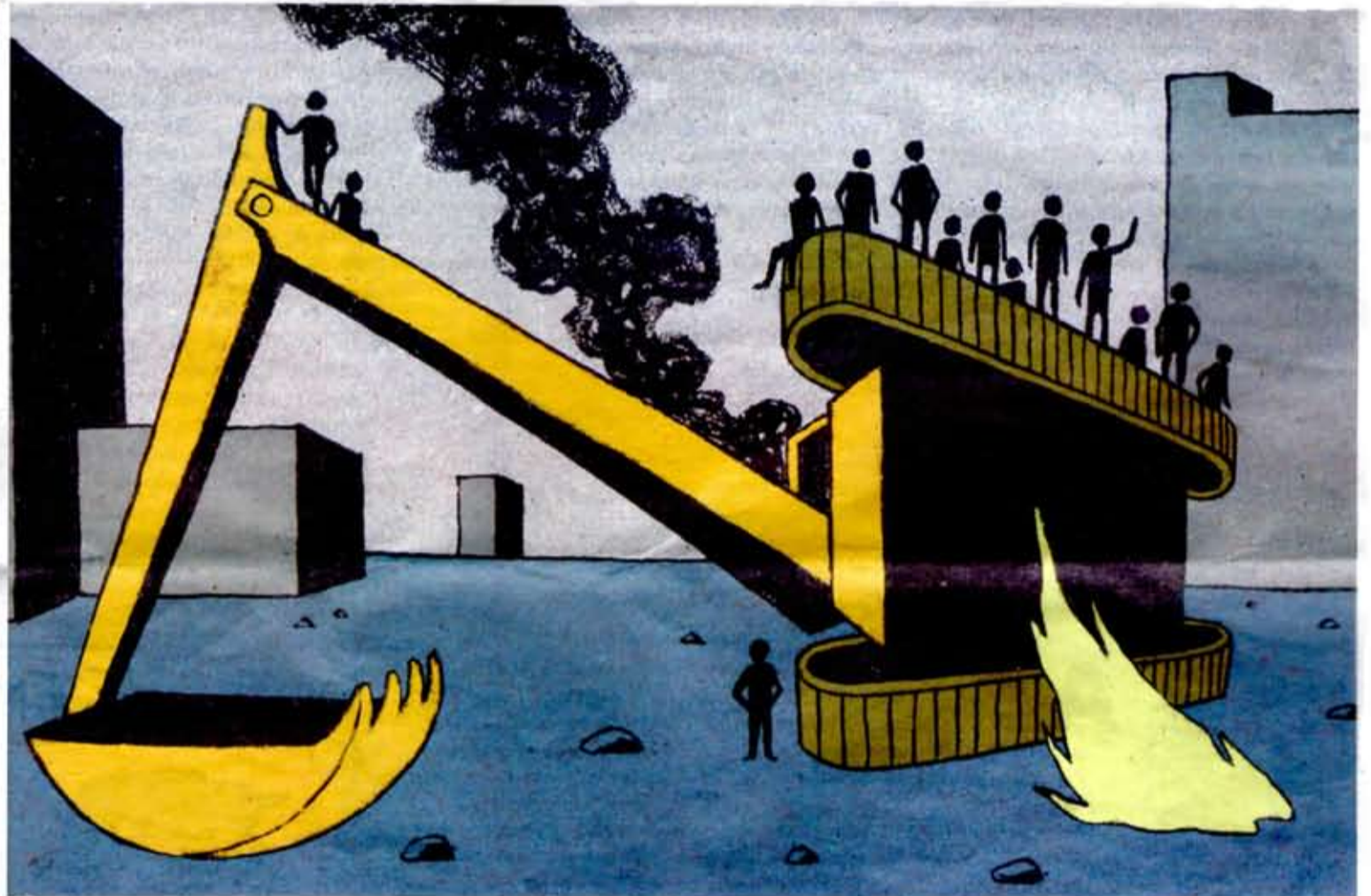
El mateix dia que Javier Lacalle (PP), alcalde de Burgos, va anunciar públicament la paralització total de les obres del carrer Vitoria, *l'espurna de Gamonal* es va començar a estendre per tot l'Estat. Malgrat el canvi de rumb municipal, les veïnes i els veïns de Gamonal han continuat lluitant per reivindicar un paper actiu en la presa de decisions relatives als processos d'urbanització del seu espai urbà. Més enllà d'un marc ideològic o partidista, aquestes reivindicacions veïnals encarnen una protesta que supera tota frontera política i una lluita contra qüestions molt més àmplies: la corrupció generalitzada, l'atur, la falta crònica de serveis bàsics, els interessos privats del mercat immobiliari o la cobdícia neoliberal d'un urbanisme que pretén acabar amb qualsevol expressió urbana que no s'emmotlli als imperatius establerts pel capital.

El sensacionalisme mediàtic s'ha obstinat a descriure la protesta de Gamonal com una lluita que persegueix exclusivament la dimissió de Lacalle i el descrèdit del Partit Popular. Una distorsió que ha aconseguit dirigir l'opinió pública cap a la condemna unànime de la "violència injustificada" que hauria caracteritzat la protesta veïnal des del seu inici. A l'intent inicial, pueril i fal·laç, de vincular l'origen de les protestes a suposats "agents externs", posteriorment s'hi van unir

Els inversors i planificadors de Gamonal han oblidat que els seus habitants no són simples consumidors de l'espai

els informes policials que relacionaven el col·lectiu anarquista de Burgos amb el 15-M i l'assemblea veïnal de Gamonal, tot oblidant les profundes diferències teòriques i pràctiques que caracteritzen aquests col·lectius.

En cap moment no s'ha considerat la composició socioeconòmica ni l'evolució històrica de Gamonal a partir de la seva pròpia planificació. Com a molts dels polígons d'habitatges típics dels 60, Gamonal va ser el resultat d'una "creació instantània" on poder allotjar

una futura classe mitjana, filla de les polítiques desenvolupamentistes dels ministres de l'OPUS, més productiva i amb més poder adquisitiu davant el naixent mercat liberal. Si, en el passat, la creació de Gamonal es podia veure com la resposta d'urbanisme tardofranquista a una necessitat de caràcter polític i no social, avui dia, la transformació del carrer Vitoria s'hauria d'entendre dins el marc de la globalització i la competència actual entre ciutats en els processos de regulació del *valor de canvi* de l'espai.

La percepció mediàtica i la utilització administrativa de Gamonal en clau preferentment política i econòmica és l'evidència de com la construcció d'un bulevard pot funcionar com a generadora d'expectatives molt importants de capitalització de rendes mitjançant processos d'urbanització innecessaris o no prioritaris. És a dir, una escenificació a escala local d'una dinàmica amplament global, on el factor principal en joc és el sòl urbà. El guió compta amb tres agents principals: l'àmbit polític (amb la seva administració ineficax), les elits (amb el seu poder econòmic) i

el poble (amb la seva lluita constant). Els dos primers van de la mà: el polític assigna estratègicament els projectes i deriva els diners dels impostos cap les butxaques de les elits econòmiques. Tot seguit, es planifica una fastuosa obra de "transformació", que té l'enriquiment mutu com a únic propòsit.

El poble, empobrit i extenuat, mira, incrèdul i desconcertat, però no calla. En veure el polític gastant els diners públics en ciment perquè el poder econòmic pugui continuar augmentant el seu patrimoni i el seu domini, surt al carrer i es rebel·la. I és aquí on entren en escena uns altres dos agents, secundaris, però imprescindibles: els mitjans de comunicació i l'autoritat. El primer desinforma, el segon manté l'ordre públic utilitzant la força i la violència. Premsa, ràdio i televisió compleixen amb la seva funció d'altaveu al servei del poder econòmic generant una descarada manipulació de l'opinió pública mitjançant la criminalització sistemàtica de la protesta. Es difon, així, el mite del manifestant *terrorista, radical o antisistema*, la conducta del qual necessitaria i, ahora, justificaria

/ SEISDEDOS

la intervenció imminent de l'autoritat a força de porrades.

El que podem llegir entre línies, en aquest guió, és que l'urbanisme neoliberal no pot garantir l'èxit d'atractius projectes immobiliaris i comercials sense la generació de retòriques que deslegitimïn la *conflictivitat urbana*. Com demostra el cas de Gamonal, aquestes retòriques estarien orientades cap al manteniment de la mobilitat econòmica de l'espai, necessària per salvaguardar la seva condició de mercaderia i perpetuar la producció de plusvàlues. Tot i això, els inversors i planificadors de Gamonal han oblidat que cal tenir en compte que els seus habitants no són simples consumidors de l'espai, sinó agents que participen activament en el procés d'urbanització articulant un dens sistema de cohesió social, que reclama un ús extensiu i no instrumental d'aquest espai. Malgrat els discursos i les retòriques generades, aquests dies, Gamonal ens ha donat una lliçó magistral de lluita veïnal i ha demostrat que la seva ràbia i el seu orgull és capaç de marcar una ruptura en l'avanç de la *geografia del capital*.